

Chant 22 *Donner congé à la fureur du guerrier*

- 1- Le mendiant a réussi l'épreuve de l'arc. Ulysse se démasque aux yeux des Prétendants.
Il tue d'une flèche Antinoos au moment où il s'apprêtait à boire dans une coupe.

1. Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη φρακῆων πολύμητις Ὀδυσσεύς
2. ἄλτο δ' ἐπὶ μίεγαν ὀφδὸν ἔχων βῖον ἠδὲ φαρέτρην
3. ἰῶν ἐμπλείην ταχέας δ' ἐκχέρφατο ριστοῦς
4. αὐτοῦ πρόσθε ποδῶν μετὰ δὲ μνηστήρσιν ἔφειπεν·
5. « οὗτος μὲν δαὶ ἄφεθλος ἄφατος* γ' ἐκτετέλεσται· δη edd. : δαὶ metri causa
6. νῦν αὖτε σκοπὸν ἰάλλον ἰὸν οὐ πῶ τις βάλεν ἀνιήρ·
7. φείσομαι αἶ κε τύχωμι πόρη δέ μοι εὐχος Ἀπόλλων. »
8. ἦ καὶ ἐπ' Ἀντινόφῳ ἰθύνετο πικρὸν ριστόν.
9. ἦ τοι ὁ καλρὸν ἄλειςον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε
10. χρύσεόν ἄμφοτον καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα
11. ὄφρα πίῳ φοῖνοιο· φόνος δέ ῥοι οὐκ ἐνὶ θυμῷ
12. μέμβλετο. τίς κ' φοῖοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι
13. μόνρον ἐνὶ πλερόνεσσι καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη
14. ῥοῖ τεύξειν θράνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν;
15. τὸν δ' Ὀδυσσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῶ
16. ἀντικρὺ δ' ἀπαλοῖο δι' ἀχένοσ ἤλυθ' ἀκωκῆ.
17. ἐκλίνθη δ' ἐτέρωσε δέπας δέ ῥοι ἔκπεσε χειρὸς
18. βλημένου αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνά ῥῖνας παχὺς ἤλθεν
19. αἵματος ἀνδρομέοιο· θοφῶς δ' ἀπὸ ῥεῖο τράπεζαν
20. ὣσε ποδὶ πλήξας ἀπὸ δ' εἶδατα χέρρην ἔραζε·
21. σῖτός τε κρέφα τ' ὀπτὰ φορύνετο.

2. Réaction des Prétendants. Ulysse leur promet à tous la mort. Eurymaque tente de s'interposer, lui propose une conciliation. Ulysse refuse ; Eurymaque invite les Prétendants à se défendre ; mais il ne résiste pas à l'impulsion d'attaquer ; Ulysse le tue d'une flèche dans son élan.

- τοὶ δ' ὀμάδησαν
22. μνηστήρες κατὰ δῶμαθ' ἰόπως ρίδον ἄνδρα πεσόντα
 23. ἐκ δὲ θρόνων ἀνόρουσαν ὀρινθέντες κατὰ δῶμα
 24. πάντοσε παπταίνοντες ρεύδμήτους ποτὶ τοίχους·
 25. οὐδὲ που ἀσπίς ἔην οὐδ' ἄλκιμον ἔγχος ῥελέσθαι.
 26. νεῖκειον δ' Ὀδυσῆφα χολωτοῖσιν ρεπέεσσι·
 27. « ξένρτε κακῶς ἀνδρῶν τοξάζεαι· οὐκέτ' ἀφέθλων
 28. ἰάλλων ἀντιάσεις· νῦν τοι σρῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
 29. καὶ γὰρ δὴ νῦν φῶτα κατέκτανες ὄσ μίεγ' ἄριστος
 30. κούρων εἶν Ἰθάκη· τῷ σ' ἰενθάδε γῦρες ἔδονται. »
 31. ρίσκεν ῥέκαστος ἄνειρ' ἐπεὶ ἦ φάσαν οὐκ ἰεθέλοντα ἀνιήρ = ἄνδρα, donc ἄνειρ'(α)
 32. ἄνδρα κατακτεῖναι· τὸ δὲ νήπιοι οὐκ ἐνόησαν
 33. ἰὼς δὴ σρῖν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐρῆπτο.
 34. τοὺς δ' ἄρ' ὑπόδρα ριδῶν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 35. « ὦ κύνες οὐ μ' ἔτ' ἐφάσκεθ' ὑπότροπον ροῖκαδε νεῖσθαι
 36. δήμου ἄπο Τρώων ὄτι μοι κατεκείρετε ροῖκον
 37. δμωῆσῖν τε γυναιξὶ παρηνάζεσθε βιαίως
 38. αὐτοῦ τε ζοῖοντος ὑπεμνάρεσθε* γυναιῖκα
 39. οὐτε θεοὺς δρείσαντες ἰοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν

40. οὔτε τιν' ἀνθρώπων νέμεσιν κατόπισθεν ἔσεσθαι.
41. νῦν ὕμιν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐφήπται. »
42. ἰὼς φάτο τοὺς δ' ἄρα πάντας ὑπὸ χλωρὸν δέφος ῥεΐλε·
43. [πάπτηνεν δὲ ῥέκαστος ὄπη φύγοι αἰπὺν ὄλεθρον.]
44. Εὐρύμαχος δέ μιν οἴφος ἀμειβόμενος προσέφειπεν·
45. « εἰ μὲν δὴ Ὀδυσσεὺς Ἰθακήσιος εἰλήλουθας
46. ταῦτα μὲν αἴσιμα φεῖπες ὅσα φρέζεσκον Ἀχαιοί
47. πολλὰ μὲν ἐν μιεγάροισιν ἀτάσθαλα πολλὰ δ' ἐπ' ἀγροῦ.
48. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κεῖται ὃς αἴτιος ἔπλετο πάντων
49. Ἀντίνοος· οὗτος γὰρ ἐπ' ἴηλεν τάδε φέργα
50. οὐ τι γάμου τόσσον κεχρημένος οὐδὲ χατίζων
51. ἀλλ' ἰάλλα φρονέων τά ῥοι οὐκ ἐτέλεσσε Κρονίων
52. ὄφρ' Ἰθάκης κατὰ δῆμον φεύκτιμένης βασιλεύοι.
53. [... : Télémaque]
54. νῦν δ' ὁ μὲν ἐν μοίρῃ πέφαται σὺ δὲ φεΐδεο λαφῶν
55. σῶν· ἀτὰρ ἄμμες ὀπισθεν ἀρεσσάμενοι κατὰ δῆμον
56. ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδοται ἐν μιεγάροισι
57. τιμὴν ἀμφὶς ἄγοντες δφεικασάβοιον ῥέκαστος
58. χαλκὸν τε χρυσὸν τ' ἀποδώσομεν εἰς ὃ κε σὸν κῆρ
59. ἰανθῆ· πρὶν δ' οὐ τι νεμεσσητὸν κεχολῶσθαι. »
60. τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα φιδὼν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
61. « Εὐρύμαχ' οὐδ' εἴ μοι πατρώϊα πάντ' ἀποδοῖτε
62. ὅσσα τε νῦν ὕμμι' ἐστὶ καὶ εἴ ποθεν ἰάλλ' ἐπιθεῖτε
63. οὐδέ κεν ἰὼς ἔτι χεῖρας ἐμὰς λήξαιμι φόνοιο
64. πρὶν πᾶσαν μνηστήρας ὑπερβασίην ἀποτεῖσαι.
65. νῦν ὕμιν παράκειται ἐναντίον ἠφὲ μάχεσθαι
66. ἢ φεύγειν ὅς κεν θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξῃ·
67. ἀλλὰ τιν' οὐ φεύξεσθαι φοῖτομαι αἰπὺν ὄλεθρον. »
68. ἰὼς φάτο τῶν δ' αὐτοῦ λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ.
69. τοῖσιν δ' Εὐρύμαχος μετεφώνεε δεῦτερον αὐτίς·
70. « ὦ φίλοι οὐ γὰρ σχήσει ἀνιήρ ὅδε χεῖρας ράπτους* au lieu d' ἀάπτους
71. ἀλλ' ἐπεὶ ἔλλαβε τόξον φεύξοφον ἠδὲ φαρέτρην
72. ὄρδοῦ ἄπο ξεστοῦ τοξάσσεται εἰς ὃ κε πάντας
73. ἄμμε κατακτείνῃ. ἀλλὰ μνησώμεθα χάρμης·
74. φάσγανά τε σπάσασθε καὶ ἀντίσχεσθε τραπέζας
75. ἰῶν ὠκυμόρων· ἐπὶ δ' αὐτῶ πάντες ἔχωμεν
76. ἀθρόφοι εἴ κέ μιν ὄρδοῦ ἀπώσομεν ἠδὲ θυράων
77. ἔλθωμεν δ' ἀνὰ ράστῃ βοῆ δ' ὤκιστα γένηται·
78. τῷ κε τάχ' οὗτος ἀνιήρ νῦν ὕστατα τοξάσσαιτο.»
79. ἰὼς ἄρα φωνήσας εἰρύσσατο φάσγανον ὀξύ
80. χάλκεον ἀμφοτέρωθεν ἀκαχμένον ἄλτο δ' ἐπ' αὐτῶ
81. σμερδαλέα φιδάχων· ὁ δ' ἀμαρτὴ δῖος Ὀδυσσεὺς
82. ἰὸν ἀποπροῖει βάλε δὲ στήθος παρὰ μαζόν
83. ἐν δὲ ῥοι εἶπατι πῆξε θοφὸν βέλος. ἐκ δ' ἄρα χεῖρὸς
Je corrige ἦπατι > εἶπατι (< *jek^v- > *jep- > ejp- : H est aussi une écriture pour εἰ.
84. φάσγανον ἰῆκε χαμᾶζε περιρρηιδῆς* δὲ τραπέζῃ π
περιρρηιδῆς Aristaque (voilà, Ludwig leçons au vers 84, 22) ; je corrige περιρρηιδῆς
85. κάππεσεν ἰδνωθεὶς ἀπὸ δ' εἶδατα χέρρην ἔραζε
86. καὶ δέπας ἀμφικύπελλον· ὁ δὲ χθόνα τύπτε μετώπῳ
87. θυμῶ ἀνιάζων ποσὶ δὲ θρόνον ἀμφοτέροισι

88. λακτίζων ἐτίνασσε· κατ' ὀφθαλμῶν δ' ἔχυτ' ἀχλύς.

3. Entrée en scène des alliés d'Ulysse, en premier lieu d'Amphinomos : il propose d'apporter des armes. Dans le chant, le nom d'Amphinomos doit être substitué à celui de Télémaque ; si cela ne se peut, le passage est interpolé.

Même Ulysse doit se revêtir des armes de ses compagnons (Amphinomos, Eumée, Philoetios) .

89. Ἀμφίνομος δ' Ὀδυσῆφος φείσατο* κυδαλίμοιο· φείσατο correction de εἰσατο
[... : 90-99] : Télémaque fait des siennes !

100. ἀγχοῦ δ' ἰστάμενος φέπε' α πτερόφεντα προσηύδα·

101. εἰ δ' ἰεθέλεις ὀδυσεῦ σάκος οἴσω καὶ δύο δοῦρε

102. καὶ κυνέην πάγκαλκον ἐπὶ κροτάφοισ' ἀραρυῖαν

103. αὐτός τ' ἀμφιβαλοῦμαι ἰὼν δώσω δὲ συμβώτη

104. καὶ τῷ βουκόλῳ ἰάλλα· τετευχῆσθαι γὰρ ἄμεινον.»

105. τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

106. «οἴσε θέων εἰός μοι ἀμύνεσθαι πάρ' ἱστοί

107. μὴ μ' ἀποκινήσωσι θυράων μόνρον ἔόντα.»

108. ἰὼς φάτο Ἀμφίνομῳ ἐπεπείθετο* θυμὸς ἀγαίνωρ.

Τηλέμαχος δὲ φίλῳ ἐπεπείθετο πατρὶ ; je corrige Ἀμφίνομῳ ἐπεπείθετο θυμὸς ἀγίνωρ

109. βῆ δ' ἴμεναι θάλαμόνδ' ὄθι ἴφοι κλυτὰ τεύχε' α κείτο

110. ἔνθεν τέσσαρα μὲν σάκε' εἴλετο δούρατα δ' ὀκτῶ

111. καὶ πίσυρας κυνέφας χαλκήρε' ας ἵπποδασει' ας·

112. βῆ δὲ φέρων μάλα δ' ὄκα φίλους ἴφέ' ας εἰσαφίκανεν.

codices : φίλους ἴφέ' ας conjecture au lieu de φίλον πατέρ'

113. αὐτὸς δὲ πρώτιστα περὶ χροφὶ δύσετο χαλκόν·

114. ἰὼς δ' αὐτῶς τῷ δμῶε δυέσθην τεύχε' α καλφά

115. ἔσταν δ' ἀμφ' Ὀδυσῆφ' α δαΐφρονα ποικιλομήτην.

[... : 111-119] Au tour d'Ulysse d'en faire trop !

119. αὐτὰρ ἐπεὶ λίπον ἰοὶ ἱστυέοντα φάνακτα

120. τόξον μὲν πρὸς σταθμὸν φεύσταθέος μίεγάροιο

121. ἔκλιν' ἐστάμεναι πρὸς ἐνώπια παμφάνφροντα

122. αὐτὸς δ' ἀμφ' ὄμοισι σάκος θέτο τετραθέλυμον*

123. κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην φεύτυκτον ἔθηκεν

124. ἵππουριν δφρινὸν δὲ λόφος καθύπερθεν ἔνευεν·

125. εἴλετο δ' ἄλκιμα δοῦρε δύο κεκορυθμένα χαλκῶ.

4. Le passage dans la cloison

126. ὀρσοθύρη δὲ τις ἔσκεν φεύδμητῶ ἐνὶ τοίχῳ

127. ἀκρότατον δὲ παρ' ὀφδὸν φεύσταθέος μίεγάροιο

128. ἦν ὁδὸς ἐς λαύρην σανίδες δ' ἔχον φεῦ ἀραρφυῖαι·

129. τὴν Ὀδυσεὺς φράζεσθαι ἰανώγει δῖον ὑφορβὸν

130. ἐσταφότη' ἄγχ' αὐτῆς· μία δ' οἴφη γίνετ' ἐφορμή.

5. Agélawos prend en main la conduite des opérations du côté des Prétendants. Mélanthos a trouvé des armes. Ulysse charge Eumée de faire obstacle à son action. Eumée et Philoetios surprennent Mélanthos, l'attachent, le suspendent à une colonne.

131. ῥοῖς* δ' Ἀγέλφος* μετέφειπεν φέπος πάντεσσι πιφαύσκων·
Je corrige Ἀγέλεως ; la syncope de ε me paraît plus aisée à articuler qu'une Synizèse : εω
132. « ὦ φίλοι οὐκ ἂν δὴ τις ἂν' ὀρσοθύρην ἀναβαίη
133. καὶ φείποι λαφοῖσι βοῆ δ' ὄκιστα γένοιτο;
134. τῶ κε τάχ' οὗτος ἀνίηρ νῦν ὕστατα τοξάσσαιτο. »
135. τὸν δ' αὐτε προσέφειπε Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν·
136. « οὐ πως ἔστ' Ἀγέλαφε διφοτρεφές· ἄγχι γὰρ αἰνῶς
137. αὐλῆς καλφὰ θύρετρα καὶ ἀργαλῶν στόμα λαύρης·
138. καὶ χ' εἷς πάντας φερύκοι ἀνίηρ ὅς τ' ἄλκιμος εἶη.
139. ἀλλ' ἄγεθ' ὑμῖν τεύχε' ἐνείκω θωρηχθῆναι.»
[... : Télémachie]
142. ἰὼς φειπὼν ἀνέβαινε Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν
143. ἐς θαλάμους Ὀδυσῆφος ἀνὰ ῥῶγας μίεγάροιο.
144. ἔνθεν δώδεκα μὲν σάκε' ἐξέλε τόσσα δὲ δοῦρα
145. καὶ τόσσας κυνέφας χαλκήρέας ἵπποδασειάς·
146. βῆ δ' ἴμεναι μάλα δ' ὄκα φέρων μνηστῆρσιν ἔδωκε.
147. καὶ τότε Ὀδυσῆφος λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ
148. ἰὼς περιβαλλομένους φίδε τεύχεά χερσὶ τε δοῦρα
149. μακρὰ τινάσσοντας· μίεγα δ' αὐτῶ φαίνετο φέργον
150. αἶψα δ' Εὐμαιον φέπεα πτερόφεντα πρὸς ἧῦδα·
Εὐμαιον au lieu de Τηλέμαχον
[... : 151-156 : Télémaque parle !]
157. « ἀλλ' ἴθι δὴ Εὐμαιε θύρην ἐπίθες θαλάμοιο
158. καὶ φράσαι ἢ τις ἄρ' ἐστὶ γυναικῶν ἢ τάδε φρέζει
159. ἦρ' υἱὸς Δολίοιο Μελανθεύς· τὸν περ φοῖῖω.»
160. ἰὼς οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἰαλλήλους ἀγόρευον.
161. βῆ δ' αὐτὶς θάλαμόνδε Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν
162. οἷσων τεύχεα καλφά· νόησε δὲ δῖος ὑφορβός
163. αἶψα δ' Ὀδυσῆφρα προσεφώνεεν ἐγγυὸς ἔόντα·
164. « διφογενὲς Λαφερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ
165. κείνος δ' αὐτ' αἰδιηλὸς ἀνίηρ ἰὸν φοῖίομεθ' αὐτοῖ δὴ vdM δ' Pap. Ω
166. ἔρχεται ἐς θάλαμον· σὺ δέ μοι νημερτὲς ἐνίσπες
167. ἦ μιν ἀποκτείνω αἶ κε κρείσσων γε γένωμαι
168. ἦφέ σοι ἐνθάδ' ἄγω ἴν' ὑπερβασίας ἀποτείσῃ
169. πολλὰς ὄσσας οὗτος ἐμήσατο σῶ ἐνὶ φοίικῳ. »
170. τὸν δ' ἀπαμειβόμενος πρὸς ἔφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
171. « ἦ τοι ἰεγὼ τε καὶ Ἀμφίνομος μνηστῆρας ἀγαυοὺς
Ἀμφίνομος au lieu de Τηλέμαχος
172. σχήσομεν ἔντοσθεν μίεγάρων μάλα περ μεμαφῶτας·
173. σφῶϊ δ' ἀποστρέψαντε πόδας καὶ χεῖρας ὑπερθεν
174. ἐς θάλαμον βαλέεν σανίδας δ' ἐκδήσαι ὀπισθε
175. σειρὴν δὲ πλεκτὴν ἐξ αὐτοῦ πειρήναντε
176. κίον' ἂν' ὑψηλὴν φερύσαι πελάσαι τε δοκοῖσιν
177. ἰὼς κεν δηθὰ ζωὸς ἐὼν χαλέπ' ἄλγεια πάσχη. »
Je pense probable que ω doit être lu, en contexte, οἱ : ζοιὸς
178. ἰὼς ἔφαθ' οἱ δ' ἄρα τοῦ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο
179. βᾶν δ' ἴμεν ἐς θάλαμον λαθέτην δὲ μιν ἔνδον ἔόντα.
180. ἦ τοι ὁ μὲν θαλάμοιο μυχὸν κάτα τεύχε' ἐρεῦνα

181. τὸ δ' ἔσταν ἐκάτερθε παρὰ σταθμοῖσι μένοντε.
 182. εὖθ' ὑπὲρ ὄφδον ἔβαινε Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν
 183. τῇ ἐτέρῃ μὲν χειρὶ φέρων καλρῆν τρυφάλειαν
 184. τῇ δ' ἐτέρῃ σάκος εὐρὸν γέρον πεπαλαγμένον ἄζη
 185. Λαφέρταο ἰήρωος ὃ κουρίζων φορέεσκε·
 186. δὴ τότε γ' ἤδη κεῖτο ῥαφαὶ δ' ἐλέλυτο ἱμάντων·
 187. τὸ δ' ἄρ' ἐπαῖξανθ' ἑλέτην* φέρυσάν τε μιν εἴσω ἑλέτην pour ἐλέτην
 188. κουρίζ ἐν δαπέδῳ δὲ χαμαὶ βάλον ἀχνύμενον κῆρ
 189. σὺν δὲ πόδας χειράς τε δέον θυμαλγεί δεσμῶ
 190. φεῦ μάλ' ἀποστρέψαντε διαμπερές ἰὼς ἐκέλευσεν
 191. υἱὸς Λαφέρταο πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 192. σειρῆν δὲ πλεκτὴν ἐξ αὐτοῦ πειρήναντε
 193. κίφον' ἄν' ὑψηλὴν φέρυσαν πέλασάν τε δοκοῖσι.
 194. τὸν δ' ἐπικερτομέων προσέφησ' Εὐμαίε συβῶτα·
 195. « νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ Μελάνθιε νύκτα φυλάξεις
 196. εὐναῖ ἐνὶ μφαλακαῖ * καταλέγμενος ἰὼς σε φέρουκεν·
 εὐναῖ : locatif pour raison métrique / μφαλακή plutôt que μαλακή (moelleux, moelle :
 μυελός)
 197. οὐδὲ σέ γ' αἰριγένεια παρ' Ὠκεάνοιο ῥοφάων
 198. λήσει ἀνερχομένη χρυσόθρονος ἠνίκ' ἀγινεῖς
 199. αἴγας μνηστήρεσσι δόμον κάτα δαῖτα πένεσθαι. »
 200. ὡς ὁ μὲν αὖθι λέλειπτο ταθεῖς ὀλοφῶ ἐνὶ δεσμῶ·

6. Les deux hommes rejoignent Ulysse et Amphinomos. Les prétendants sont éliminés en deux assauts.

201. τὸ δ' ἐς τεύχεα δύντε θύρην ἐπιθέντε φαφεινήν
 202. βήτην εἰς Ὀδυσῆφα δαῖφρονα ποικιλομήτην.
 203. ἰένθα μένος πνεύοντες ἐφέστασαν οἱ μὲν ἐπ' ὄφδοῦ
 204. τέσσαρες οἱ δ' ἔντοσθε δόμων πολέες τε καὶ ἐσθλοί.
 [... : Athéna en habit de Mentor]
 241. μνηστήρας δ' φότρυνε Δαμαστορίδης Ἀγέλαφος
 242. Εὐρύνομός τε καὶ Ἀμφιμέδων Δημοπτόλεμός τε
 243. Πείσανδρός τε Πολυκτορίδης Πόλυβός τε δαῖφρων·
 244. οἱ γὰρ μνηστήρων ἀρετῇ ἔσαν ἔξοχ' ἄριστοι
 245. ὅσσοι ἔτ' ἔζωνον περὶ τε ψυχῶν ἐμάχοντο·
 ἔζοιον ; voir plus haut ζοίος
 246. τὸ δ' ἤδη ἐδάμασσε βιὸς καὶ ταρφέες* ἰοί. τούς codices : τὸ conieci
 247. τοῖς δ' Ἀγέλφος μετέφειπεν φέπος πάντεσσι πιφαύσκων : v. 131
 [... : mention de Mentor]
 251. « τῷ νῦν μὴ ἅμα πάντες ἐφίετε δούρατα μακρὰ
 252. ἀλλ' ἄγεθ'· οἱ ἐξ πρῶτον ἀκοντίσατ' αἶ κέ ποθι Ζεὺς
 253. δῶν Ὀδυσσῆφα βλῆσθαι καὶ κῦδος ἀρέσθαι.
 254. τῶν δ' ἰάλλων οὐ κῆδος ἐπὶ οὗτός γε πέσησιν. »
 255. ἰὼς ἔφαθ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκόντισαν ἰὼς ἐκέλευεν
 256. ἰέμενοι· τὰ δὲ πάντα φετώσια θῆκεν Ἀθήνη.
 257. τῶν ἰάλλος μὲν σταθμὸν φεύσταθέος μίεγάροιο
 258. βεβλήκειν ἰάλλος δὲ θύρην πυκινῶς ἀραρφυῖαν·
 259. ἰάλλου δ' ἐν τοίχῳ μελίη πέσε χαλκοβάρεια.
 260. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ δούρατ' ἀλεύαντο μνηστήρων

261. τοῖσ' ἄρα μύθων ἤρχε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 262. «ὦ φίλοι ἤδη μὲν κεν ἰεγὼν φείποιμι καὶ ἄμμι
 263. μνηστήρων ἐς ὄμιλον ἀκοντίσαι ἰοὶ μεμάφασιν
 264. ἡμέας ἐξεναρίζαι ἐπὶ προτέροισι κακοῖσιν. »
 265. ἰὼς ἔφαθ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκόντισαν ὀξέφα δοῦρα
 266. ἄντα τιτυσκόμενοι Δημοπτόλεμον μὲν Ὀδυσσεύς
 267. Εὐρύαδην δὴ ῥ' Ἀμφίνομος Ἔλατον δὲ συβώτης·
 268. Πείσανδρον δ' ἄρ' ἔπεφνε βοφῶν ἐπιβουκόλος ἀνιήρ.
 269. οἱ μὲν ἔπειθ' ἅμα πάντες ὀδᾶξ ἔλον ἄσπετον* οὗδας
 270. μνηστῆρες δ' ἀνεχώρησαν μίεγάριοι μυχόνδε·
 271. τοὶ δ' ἄρ' ἐπήϊξαν νεκύων δ' ἐξ ἔγχε' ἔλοντο.
 272. αὐτίς δὲ μνηστῆρες ἀκόντισαν ὀξέφα δοῦρα
 273. ἰέμενοι· τὰ δὲ πολλὰ ἐτώσια θῆκεν Ἀθήνη.
 274. τῶν ἰάλλος μὲν σταθμὸν φεύσταθέος μίεγάριοι
 275. βεβλήκειν ἰάλλος δὲ θύρην πυκινῶς ἀραρφυῖαν·
 276. ἰάλλου δ' ἐν τοίχῳ μελίη πέσε χαλκοβάρεια.
 277. Ἀμφιμέδων μὴν Ἀμφινόμου βάλε χεῖρ' ἐπὶ καρπῷ
 Μὴν Ἀμφινόμου correction pour δ' ἄρα Τηλέμαχον

278. λίγδην ἄκρην δὲ φρινὸν δηλήσατο χαλκός.
 279. Κτήσιππος δ' Εὐμαῖον ὑπὲρ σάκος ἔγχει μακρῷ
 280. ὦμον ἐπέγραψεν· τὸ δ' ὑπέρπτατο πίπτε δ' ἔραζε.
 281. τοὶ δ' αὐτ' ἀμφ' Ὀδυσῆφα δαΐφρονα ποικιλομήτην
 282. μνηστήρων ἐς ὄμιλον ἀκόντισαν ὀξέφα δοῦρα.
 283. ἔνθ' αὐτ' Ἐφυρυδάμαντα βάλε πτολίπορθος Ὀδυσσεύς
 284. Ἀμφιμέδοντα δ' ἄρ' Ἀμφίνομος Πόλυβον δὲ συβώτης·
 285. Κτήσιππον δ' ἄρ' ἔπειτα βοφῶν ἐπιβουκόλος ἀνιήρ
 286. βεβλήκει πρὸς στήθος ἐπευχόμενος δὲ προσηύδα·
 287. « ὦ Πολυθερσεΐδη φιλοκέρτομε μὴ ποτε πάμπαν
 288. φείκων ἀφραδίης μίεγα φειπεῖν ἀλλὰ θεοῖσι
 289. μῦθον ἐπιτρέψαι ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτεροί εἰσι.
 290. τοῦτό τοι ἀντὶ ποδὸς ξεινήϊον ἰόν ποτ' ἔδωκας
 291. ἀντιθέῳ Ὀδυσῆφι δόμον κάτ' ἀλητεύοντι.»
 292. ἦ ῥα βοφῶν φελίκων ἐπιβουκόλος· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 293. οὕτα Δαμαστορίδην αὐτοσχεδὸν ἔγχει μακρῷ·
 294. Ἀμφίνομος δ' Εὐηνορίδην Λειώκριτον οὕτα
 295. δουρὶ μέσον κενεφῶνα διαπρὸ δὲ χαλκὸν ἔλφασσεν·
 296. ἤριπε δὲ πρηνῆς χθόνα δ' ἤλφασε παντὶ μετώπῳ.
 [... : Intervention d'Athéna, qui sème la terreur.]

7. Ulysse impitoyable n'épargne pas l'homme qui le supplie

310. Λειώδης δ' Ὀδυσῆφος ἐπεσσύμενος λάβε γούνων
 311. καὶ μιν λισσόμενος φέπεά πτερόφεντα προσηύδα·
 312. « γουνοῦμαί σ' Ὀδυσεῦ· σὺ δέ μ' αἰδέο καὶ μ' ἐλέησον·
 313. οὐ γὰρ πῶ τινά φημι γυναικῶν ἐν μίεγάρουσιν
 314. φειπεῖν οὐδὲ τι φρέξαι ἀτάσθαλον· ἀλλὰ καὶ ἰάλλους
 315. παύεσκον μνηστῆρας ὅτις τοιαῦτά γε φρέζοι.
 316. ἀλλὰ μοι οὐ πείθοντο κακῶν ἅπο χεῖρας ἔχεσθαι·
 317. τῷ καὶ ἀτασθαλίησιν ἀφεικέα πότμον ἐπέσπον.

318. αὐτὰρ ἰεγὼ μετὰ τοῖσι θυοσκόφος οὐδὲν φεφοργῶς
 319. κείσομαι ἰὼς οὐκ ἔστι χάρις μετόπισθ' φεῦφεργῶν.» pour εὐεργέων
 320. τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα φιδὼν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 321. « εἰ μὲν δὴ μετὰ τοῖσι θυοσκόφος εὐχέαι εἶναι
 322. πολλάκι που μέλλεις ἀρήμεναι ἐν μίεγάροισι
 323. τελοῦ* ἔμοι νόστοιο τέλος γλυκεροῖο γενέσθαι
 324. σοὶ δ' ἄλογόν τε φίλην σπέσθαι καὶ τέκνα τεκέσθαι·
 325. τῷ οὐκ ἂν θφάνατόν γε δυσηλεγεῖα προφύγοισθα.»
 326. ἰὼς ἄρα φωνήσας ξίφος εἵλετο χειρὶ παχείῃ
 327. κείμενον ὃ ρ' Ἀγέλαφος ἀποπρὸ ἰείηκε χαμάζε
 328. κτεινόμενος· τῷ τόν γε κατ' αὐχένα μέσσον ἔλασσε·
 329. φθεγγομένου δ' ἄρα τοῦ γε κάρη κονίησιν ἐμίχθη
 [... Télémaque]

8. Les suites du combat : évacuation des corps, nettoyage du megaron

381. πάπτηνεν δ' Ὀδυσσεὺς καθ' ἑρὸν δόμον εἴ τις ἔτ' ἀνδρῶν
 382. ζιοὺς ὑποκλοπέοιτο ἀλύσκων κῆρα μέλαιναν.
 383. τοὺς δὲ φίδεν μάλα πάντας ἐν αἵματι καὶ κονίησι
 384. πεπεφῶτας πολλοὺς ὡς τ' ἰχθύας οὓς θ' ἀλιήφες
 385. κόφιλον ἐς αἰγιαλὸν πολιῆς ἔκτοσθε θαλάσσης
 386. δικτύοι ἐξφέρυσαν πολυωπῶ· οἱ δέ τε πάντες
 387. κύμαθ' ἀλὸς ποθέοντες ἐπὶ ψαμάθοισι κέχυνται·
 388. τῶν μὲν τ' ἠφέλιος φαρέθων ἐξεῖλετο θυμόν·
 389. ὡς τότε ἄρα μνηστήφες ἐπ' ἰαλλήλοισι κέχυντο
 390. δὴ τότε Φεῦμαιον πρὸς ἔφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 391. « Φεῦμαι' εἰ δ' ἄγε μοι κάλεσον τροφὸν Εὐρύκλειαν pour Τηλέμαχ'
 392. ὄφρα φέπος φείπωμι τό μοι καταθύμιόν ἐστιν. »
 393. ὡς φάτο Φευμαίω* ἐπεπείθετο θυμὸς* ἀγήνωρ·
 pour Τηλέμαχος δὲ φίλω ἐπεπείθετο πατρί ; voir vers 108
 394. κινήσας δὲ θύρην προσέφη τροφὸν Εὐρύκλειαν·
 395. « δεῦρο δὴ ὄρσο γραιὺ παλαιγενές ἰή τε γυναικῶν
 396. δμῶάων σκοπὸς ἐσσι κατὰ μίεγάρ' ἡμετεράων.
 397. ἔρχεο· κικλήσκει δὲ σ' Ὀδυσσεὺς ὄφρα τι φείπη. σ' Ὀδυσσεὺς pour πατὴρ ἐμός
 398. ὡς ἄρ' ἐφώνησεν τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος = elle n'a rien répondu
 399. φοῖξεν δὲ θύρας μίεγάρων φεῦ ναιεταφόντων
 400. βῆ δ' ἴμεν· αὐτὰρ Φεῦμαιος πρὸσθ' ἠγεμόνευεν. pour Τηλέμαχος
 401. εὔφρην ἔπειτ' Ὀδυσῆφρα μετὰ κταμένοισι νέκυσσι
 402. αἵματι καὶ λύθρφω πεπαλαγμένον ἰὼς τε λέοντα
 403. ὅς ρά τε βεβρωκῶς βοφὸς ἔρχεται ἀγραύλοιο·
 404. πᾶν δ' ἄρα φροι στήθός τε παρήφιά τ' ἀμφοτέρωθεν
 405. αἱματόφρεντα πέλει δφεινὸς δ' εἰς ὧπα φιδέσθαι
 406. ὡς Ὀδυσσεὺς πεπάλακτο πόδας καὶ χεῖρας ὑπερθεν.
 407. ἠ δ' ἰὼς οὔν νέκυάς τε καὶ ἄσπετον εἷσφιδεν αἶμα
 408. ἴθυσέν ρ' ὀλολύζαι ἐπεὶ μίεγα εἷς φίδε φέργον· μίεγα εἷς lire /mjegn ejs/
 409. ἀλλ' Ὀδυσσεὺς κατέρυκε καὶ ἔσχεθεν ἰεμένην περ
 410. καὶ μιν φωνήσας φέπεα πτερόφρεντα προσηύδα·
 411. « ἐν θυμῷ γραῦ χαῖρε καὶ ἴσχεο μηδ' ὀλόλυζε·
 412. οὐχ ὀσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχέτφασθαι.
 413. τούσδε δὲ μοῖφρ' ἐδάμασσε θεῶν καὶ σφέτλια φέργα·

414. οὐ τίνα γὰρ τίεσκον ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 415. οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν ὅτις σφέας εἰσαφίκοιτο·
 416. τῷ καὶ ἀτασθαλίῃσιν ἀφεικέα πότμον ἐπέσπον.
 417. ἀλλ' ἄγε μοι σὺ γυναικάς ἐνὶ μίεγάροις κατάλεξον
 418. ἰαί τέ μ' ἀτιμάζουσι καὶ ἰαί νηλεΐτιδές εἰσι.»
 419. τὸν δ' αὖτε προσέφειπε φίλη τροφὸς Εὐρύκλεια·
 420. «τοιγὰρ ἰεγὼ τοι τέκνον ἀληθείην καταλέξω.
 421. πεντήκοντά τοί εἰσιν ἐνὶ μίεγάροισι γυναικες
 422. δμῳαί τὰς μὲν τ' φέργα διδάξαμεν φεργάζεσθαι
 423. εἰρία τε ξαίνειν καὶ δουλοσύνην ἀνέχεσθαι·
 424. τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν
 425. οὐτ' ἐμὲ τίουσαι οὐτ' αὐτὴν Πηνελόπειαν.
 [... : Télémaque]
428. ἀλλ' ἄγ' ἰεγὼν ἀναβᾶσ' ὑπερώϊα σιγαλόφεντα
 429. φείπω σῆ ἀλόχῳ... τῆ τις θεὸς ὕπνον ἐπῶρσε.»
 430. τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 431. « μή πω τὴν γ' ἐπέγειρε· σὺ δ' ἰενθάδε φειπέ γυναιξίν
 432. ἐλθέμεν ἰαί περ πρόσθεν ἀφεικέα μηχανφόντο.»
 433. ὡς ἄρ' ἔφη γραιὺς δὲ διέκ μίεγάροιο βεβήκει
 434. ἀγγελέουσα γυναιξὶ καὶ φοτρυνέουσα νέεσθαι.
 435. αὐτὰρ ὁ δ' Ἀμφίνομον καὶ βουκόλον ἠδὲ συβώτην
 436. εἰς ἕρε καλεσσάμενος φέπεια πτερόφεντα προσηύδα·
 437. « ἄρχετε νῦν νέκυας φορέειν καὶ ἰάνωχθε γυναικάς·
 438. αὐτὰρ ἔπειτα θρόνους περικαλλέας ἠδὲ τραπέζας
 439. ὕδατι καὶ σπόγγοισι πολυτρήτοισι καθαίρειν.
 440. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ πάντα δόμον διακοσμήσησθε
 441. δμῳὰς ἐξαγαγόντες φεύσταθέος μίεγάροιο
 442. μεσσηγύς τε θόλου καὶ ἀμύμονος ἔρκεος ἀλλῆς
 443. θεινέμεναι ξίφεσιν τανυήκεσιν εἰς ὃ κε πασῶν
 pour πασέων : πασῶν attesté dans copies F Z (voir Ludwich à 22, 443)
 444. ψυχὰς ἐξαφέλησθε καὶ ἐκλελάθωντ' Ἀφροδίτης
 445. τὴν ἄρ' ὑπὸ μνηστῆρσιν ἔχον μίσητονό τε λάθρη. »
 446. ἰὼς ἔφαθ' αἰ δὲ γυναικες ἀφολλέες ἦλθον ἅπασαι
 447. αἶν' ὀλοφυρόμεναι θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέφουσαι.
 448. πρῶτα μὲν οὖν νέκυας φόρεον κατατεθηγῶτας
 449. καὶ δ' ἄρ' ὑπ' αἰθούσῃ τίθεσαν φεφφερκέος ἀλλῆς
 450. ἰαλλήλοισιν ἐρείδουσαι· σήμαινε δ' Ὀδυσσεὺς
 451. αὐτὸς ἐπισπέρχων· ταὶ δ' ἐκφόρεον καὶ ἀνάγκη.
 452. αὐτὰρ ἔπειτα θρόνους περικαλλέας ἠδὲ τραπέζας
 453. ὕδατι καὶ σπόγγοισι πολυτρήτοισι κάθαιρον.
 454. αὐτὸς δ' Ἀμφίνομος καὶ βουκόλος ἠδὲ συβώτης
 αὐτὸς δ' Ἀμφίνομος pour αὐτὰρ Τηλέμαχος
 455. λίστροισιν δάπεδον πύκα ποιητοῖο δόμοιο
 456. ξυῶν· ταὶ δ' ἐφόρεον δμῳαί τίθεσαν δὲ θύραζε.
 457. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πᾶν μίεγαρον διεκοσμήσαντο
 458. δμῳὰς ἐξαγαγόντες φεύσταθέος μίεγάροιο
 459. μεσσηγύς τε θόλου καὶ ἀμύμονος ἔρκεος ἀλλῆς¹

¹ En se reportant aux ordres donnés, on constate que l'exécution des femmes est mentionnée immédiatement après le vers μεσσηγύς τε θόλου καὶ ἀμύμονος ἔρκεος ἀλλῆς. Je suppose donc que la description des femmes poussées et coincées dans un angle fait partie du récit de la pendaison sur

[σφᾶς πέφνον ξίφεσιν τανυαίκεσιν εἰς ὃ κε πασῶν
ψυχὰς ἐξαφέλοντο καὶ ἐκλελάθωντ' Ἀφροδίτης]

474. ἐκ δὲ Μελάνθιον ἦγον ἀνὰ πρόθυρόν τε καὶ αὐλήν·
475. τοῦ δ' ἀπὸ μὲν ῥίνας τε καὶ ὄφρατα νηλεῖ χαλκῷ
476. τάμνον μήδε' ἅ τ' ἐξ φέρυσαν κυσὶν ὦμὰ δάσασθαι
477. χειρᾶς τ' ἠδὲ πόδας κόπτον κεκοτηφότι θυμῷ.
478. οἱ μὲν ἔπειτ' ἀπονιψάμενοι χειρᾶς τε πόδας τε
479. εἰς Ὀδυσῆα δόμονδε κίον τετέλεστο δὲ φέργον.
480. αὐτὰρ ὃ γε πρὸς ἔφειπε φίλην τροφὸν Εὐρύκλειαν·
481. « οἷσε θέφειον γραιὺ κακῶν ἄκος οἷσε δέ μοι πῦρ
482. ὄφρα θεφειώσω μίεγαρον· σὺ δὲ Πηνελόπειαν
483. ἐλθεῖν ἐνθάδ' ἰάνωχθι σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξί·
484. πάσας δ' ῥότρυνον δμφᾶς κατὰ δῶμα νέεσθαι. »
485. τὸν δ' αὐτε προσέφειπε φίλη τροφὸς Εὐρύκλεια·
486. « ναὶ δὴ ταυτά γε τέκνον ἐμόν κατὰ μοῖραν ἔφειπες.
487. ἀλλ' ἄγε τοι χλαῖνάν τε χιτῶνά τε φείματ' ἐνεΐκω
488. μηδ' οὔτω φράκεσιν πεπυκασμένος εὐρέφας ὦμους
489. ἰστῆ ἐν μίεγάροισι· νεμεσητὸν δὲ κεν εἶη.»
ἰστῆ (<ἰστάη > ἰστῆ) pour ἔσταθ' ἐνὶ edd. :
490. τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
491. « πῦρ νῦν μοι πρῶτιστον ἐνὶ μίεγάροισι γενέσθω.»
492. ἰὼς ἔφατ' οὐδ' ἀπίθησε φίλη τροφὸς Εὐρύκλεια
493. ἦναικεν δ' ἄρα πῦρ καὶ θεΐφιον*· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς θεΐφιον pour θήιον
494. φεῦ διεθείφωσεν μίεγαρον καὶ δῶμα καὶ αὐλήν.
495. γραιὺς δ' αὐτ' ἀπέβη διὰ δώματα κάλφ' Ὀδυσῆφος
496. ἀγγελέουσα γυναιξὶ καὶ ῥότρυνέουσα νέεσθαι·
497. αἱ δ' ἴσαν ἐκ μίεγάροιο δάφος μετὰ χερσὶν ἔχουσαι.
498. αἱ μὲν ἄρ' ἀμφεχέροντο καὶ ἠσπάζοντ' Ὀδυσῆφα
499. καὶ κύνεον ἀγαπαζόμεναι κεφαλὴν τε καὶ ὦμους
500. χειρᾶς τ' αἰνύμεναι· τὸν δὲ γλυκὺς ἴμερος ἦρει
501. κλαυθμοῦ καὶ στοναχῆς γίνωσκε δ' ἄρα φρεσὶ πάσας.

ordre de Télémaque et qu'il s'agit donc d'une interpolation. J'ai reconstitué les deux vers qui décrivent l'exécution en tenant compte des ordres donnés plus haut par Ulysse..

